

obbr

*Platform voor Participatie en Burgerschap
in Rotterdam en omstreken*

Man on the move

De weg naar de emancipatie en
participatie voor geïsoleerde mannen

Colofon

Dit is een uitgave van het platform voor Participatie en Burgerschap in Rotterdam en omstreken (PBR)

Tekst

Platform voor Participatie en Burgerschap in Rotterdam en omstreken (PBR)

Vormgeving

Trichis, Rotterdam

Drukkerij

Bestenzet, Zoetermeer

April 2014

Platform voor Participatie en Burgerschap in Rotterdam en omstreken (PBR)

Grotekerklein 5

3011 GC Rotterdam

T 010-4122057

F 010-4111739

info@pbr.nu

www.pbr.nu

Mede mogelijk gemaakt door

Inhoudsopgave

	Inleiding	4
1	Man on the move, de achtergrond	6
1.1	Waarom Man on the move	6
1.2	Man inactief	7
1.3	Doel Man on the move	10
1.4	De mannen	11
1.5	Aan de slag met Man on the move	12
2	Man on the move, de interventie	14
2.1	Het vinden en werven van de deelnemers	14
2.2	Eigen identiteit	15
2.3	Emancipatie & participatie	17
2.4	Maatschappelijke participatie	19
2.5	Binden	20
2.6	De kracht van de uitvoerders	21
2.7	Randvoorwaarden	23
3	Geïsoleerde mannen	24
3.1	Vinden en binden	25
3.2	Man 2.0	26
3.3	De visie achter Man on the move	27
3.4	Waar ligt het succes van Man 2.0	28
4	Man on the move in Rotterdam	30

Inleiding

De mannen geven een verslagen indruk. Velen van hun voelen onmacht, ontkenning, schaamte en veel verdriet. Ze zijn niet meer in staat om voor hun gezin te zorgen, ze hebben geen werk en participeren niet meer. Een aantal mannen geven te kennen dat ze het gevoel hebben een groot deel van hun leven te hebben verloren en dat ze gefaald hebben. De aanwezige vaders waren zich zeer bewust van hun geringe bijdrage en rol als opvoeder. Een beeld waar ze zelf van schrikken, een beeld waar ze zich voor schamen. Vaders geven toe dat hun rol als opvoeder steeds vaker achter blijft, maar dat het ook onacceptabel is om de schuld steeds op anderen te schuiven, zoals de rest van de samenleving. Ze voelen zich aangetast in hun positie als man, als vader, de problemen stapelen zich op, hun omgeving verwacht dat zij het oplossen, maar hoe? De mannen trekken zich terug in het theehuis, waar ze niet veroordeeld worden en de problemen even niet lijken te bestaan. De schaamte die binnen de culturen van allochtonen belangrijk is speelt een belangrijke rol binnen deze problematiek.

Een beeld wat we vaker terug zien in contact met groepen vrouwen en mannen in Rotterdam. We zien pijn en onmacht waar vroeger trots en kracht was. En het zijn deze twee elementen die nodig zijn om volwaardig te kunnen participeren in de samenleving. Deze participatie brengt vervolgens meer trots en kracht die uitstraalt op de omgeving van de mannen maar ook op de samenleving.

Vrouwenemancipatie is een thema waar veel op ingezet wordt maar interventies voor mannen zijn er nog niet veel en dat terwijl de emancipatie van zowel vrouwen als mannen noodzakelijk is om verder te komen.

Binnen de interventie Man on the move is het platform voor Participatie en Burgerschap in Rotterdam en omstreken (PBR) aan de slag gegaan met deze groepen mannen. De mannen die zich teruggetrokken hebben uit de samenleving, mannen die (nog) niet participeren maar waar de kracht wel in verborgen zit. De interventie is een zoektocht naar de eigen kracht van deze mannen. Onder begeleiding van een trainer/coach hebben de mannen gekeken naar wie ze zijn, hoe ze in het leven staan maar vooral hoe ze in het leven willen staan en wat daarvoor nodig is. Ze hebben handvatten gekregen om hun leven in beweging te brengen en hebben kennis gemaakt met participatie.

In deze methodiek gaan we u kennis laten maken met de zoektocht van de mannen en de interventie die we ingezet hebben om ze te begeleiden op hun weg. We willen bijdragen aan het begrijpen van deze mannen en andere professionals en vrijwilligers handvatten bieden om mannen in hun omgeving te ondersteunen bij het terug in hun kracht komen. Een vereiste om in te kunnen zetten op de emancipatie van deze doelgroep.

We willen het Oranje Fonds bedanken voor hun steun en het mogelijk maken van deze en de andere interventies. Met hun Man 2.0 programma hebben ze laten zien dat mannen emancipatie een belangrijk thema is wat extra aandacht verdient en dat het van belang is om interventies te ontwikkelen en te onderzoeken in de bijdrage die ze leveren aan het proces van emancipatie.

PBR, December 2013

1. Man on the move, de achtergrond

De naam van de interventie zegt het al, het in beweging brengen van mannen staat centraal in deze interventie. Het gaat hierbij om mannen die inactief zijn, die niet participeren, niet binnen hun gezin en/of de samenleving. Het is een kwetsbare doelgroep die door de meeste interventies niet bereikt wordt.

1.1 Waarom Man on the move

De kracht van de interventie ligt in het bereiken en betrekken van een groep mannen die tot nog toe vaak buiten het bereik van interventies ligt. Het is een groep die belangrijk is voor de samenleving. Deze mannen zijn de rolmodellen voor hun opgroeiende kinderen, ze zijn de leidraad voor hun kinderen maar vaak ook de rem op de ontwikkeling van de vrouwen. Maar het zijn ook mannen die niet verschijnen op de school van hun kinderen, in buurthuizen of bij de wijkactiviteiten. De mannen leven geïsoleerd in hun eigen wijk en zijn voor de meeste trajecten onbereikbaar. Interventies voor deze doelgroep zijn alleen succesvol wanneer de doelgroep intensief betrokken is bij de interventie en zich bewust is van het waarom en wat het hun kan opleveren.

De interventie leert de brug te bouwen naar de doelgroep om als coalitie in te zetten op een gezamenlijk doel.

In Rotterdam zijn we aan de slag gegaan met 12 groepen mannen verdeeld over een periode van 3 jaar. We hebben deze groepen specifiek geselecteerd zodat ze goed voldeden aan het profiel van de doelgroep. Gedurende het traject zijn de mannen zich bewust geworden van hun situatie en hun positie in het leven. Dit was een grote stap voor de mannen omdat ze zich reeds enige tijd hadden afgesloten van hun realiteit, ze waren gevluht. Deze be-

wustwording heeft de mannen ruimte gegeven om te gaan kijken naar hoe ze zichzelf willen zien, hun rol in hun gezin, in de samenleving. Met training en coaching hebben we de mannen hierin begeleid.

Aan het einde van het traject hebben we gezien dat de mannen anders in het leven stonden. De vaders waren meer betrokken bij hun gezin, er begon communicatie op gang te komen met hun kinderen en ze gingen dingen ondernemen met hun kinderen.

Mannen zijn als vrijwilliger actief geworden in hun wijk en hebben gedurende het traject ook zelf nieuwe vormen van vrijwilligerswerk opgezet die ze vanuit eigen kracht georganiseerd en uitgevoerd hebben.

1.2 Man inactief

Rotterdam is een stad van diversiteit. Met meer dan 170 verschillende nationaliteiten is diversiteit oprecht de kracht van onze stad. We zien zowel in het aanbod van winkels, ondernemingen, politiek en professionals de diversiteit terug. Toch zien we ook nog groepen inwoners die niet allemaal in staat of in de gelegenheid zijn om even goed te kunnen participeren binnen de Nederlandse samenleving. Deze bewoners hebben een duwtje in de rug nodig om de weg in de samenleving te kunnen vinden.

In de stad zien we veel zelforganisaties, welzijnsinstellingen, bewonersgroepen en beleidsmakers zich inzetten om deze bewoners weer in hun eigen kracht te zetten en ze dezelfde kansen te bieden als de andere bewoners. Een groep die moeilijk te bereiken is en vaak buiten de interventies valt zijn de geïsoleerde mannen. Deze mannen zijn moeilijk te bereiken omdat ze vaak alleen bij elkaar komen in een geïsoleerde omgeving bijvoorbeeld koffiehuisen, zelforganisaties of in de moskeeën.

Het zijn mannen die nog niet bereid zijn of in staat zijn om hun sociale netwerk te vergroten? Doordat veel aandacht uitgaat naar de mannen die openstaan voor de emancipatie blijven de moeilijk te bereiken mannen buiten zicht. Als we hun situatie bekijken zien we echter een aantal ontwikkelingen die ook bij deze groepen mannen en hun omgeving tot een achterstand in emancipatie en participatie leiden.

- In het verleden was het gebruikelijk dat de man de kostwinner in het gezin was. Deze rol werd generaties lang doorgegeven en de status van de man werd vaak afgemeten aan hoe hij in staat was om voor zijn gezin te zorgen. De laatste jaren zien we dat de investeringen in vrouwen om te participeren zich uitten in een actieve rol in de samenleving en steeds meer vrouwen verrichten betaald en onbetaald werk en verschaffen zich hiermee een andere positie dan voorheen. Ze zijn minder afhankelijk van de man en binnen de trajecten die PBR voor vrouwen uitvoert wordt vaak aangegeven dat ze hun man, vader en andere familieleden missen als partner in het proces van ontwikkeling.
- De vrouwen ervaren een ongewenste kloof en pleiten ze er voor dat ook mannen aandacht krijgen om zich te kunnen ontwikkelen. De vrouwen geven aan dat het een noodzaak is om ook hun mannen, vaders en vrienden te betrekken bij het proces.
- Mannen zien hun positie, taak en rol in het gezin en samenleving door de ontwikkelingen die vrouwen maken veranderen en hebben geen adequaat antwoord hierop. Daarnaast zien we dat de verslechterde economie vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt veel mannen hun werk verliezen of geen werk kunnen vinden. Dit is zowel economisch als emotioneel moeilijk te verkroppen voor veel mannen waardoor zij zich terugtrekken achter de TV of in cafés en theehuizen.
- Deze groep mannen zijn nog nauwelijks of niet direct betrokken bij het emancipatieproces en de maatschappelijk ontwikkelingen, ze houden nog aan oude rolpatronen vast, terwijl de hedendaagse maatschappij veel van beide partners verwacht. Namelijk: dat de burgers een actieve rol hebben in de maatschappij en zelfredzaamheid moet zijn. Dit heeft effect op zowel de man als individu, als lid van het gezin en als lid van de samenleving.
- Met de emancipatie van de vrouwen en de individualiserende werking van de samenleving zien we dat steeds meer huwelijken op de klippen lopen. Waar er in het verleden de zekerheid van het gezin was, van de zorg van de vrouw, groeit nu bij mannen een angst dat zij door hun vrouwen verlaten kunnen worden. Tijdens bijeenkomsten die wij organiseren merken we dat deze angst leidt tot veel onzekerheid bij mannen. Ze weten niet goed hoe ze om moeten gaan met deze onzekerheid en we zien vaak dat mannen die gescheiden zijn extra kwetsbaar zijn en in sociaal isolement geraken.
- Doordat de mannen met zichzelf in de knoop zitten en vasthouden aan oude rolpatronen zien we ook steeds meer problemen ontstaan tussen hun en de volgende generatie. Hun kinderen groeien op tussen twee culturen en zetten zich af tegen hun vaders die in hun ogen achterblijven en mislukt zijn. De vaders weten niet hoe hiermee om te gaan omdat de manier waarop zij opgevoed zijn niet aansluit bij de opvoedingsmogelijkheden in Nederland en ze de leefwereld van hun kinderen niet kunnen volgen. De mannen zijn machteloos, hun kinderen gaan hun eigen weg en hun vrouwen zijn boos omdat ze niet de vader zijn die nodig is in het gezin.
- Een andere groep die aandacht verdient zijn de mannen die geen sociaal netwerk hebben. Zij hebben weinig contacten buiten hun eigen kring (café, moskee, theehuis) waardoor ze ook niet gestimuleerd worden om actief te worden en degene die wel willen zien zich geplaatst voor een moeilijke opgave omdat het ze ontbreekt aan vaardigheden en een netwerk die hen kan helpen om die stappen te zetten om uit hun oude patronen te komen. Ze blijven aan de rand van de samenleving staan en ze participeren niet actief in de samenleving.

Al deze elementen hebben eraan bijgedragen dat deze mannen zich verslagen voelen, gebroken ze zijn gevlucht uit de realiteit en laten het leven langs hun heen gaan. Ze stappen letterlijk uit hun omgeving door zich terug te trekken in theehuizen, moskeen en zelforganisaties. De groep mannen is zeer divers op verschillende onderdelen namelijk: afkomst, opleiding, economische en sociale klasse, religie en leeftijd.

Deze mannen zijn niet alleen een belemmering voor zichzelf maar ook de ontwikkeling van hun omgeving, vrouwen en kinderen worden afgeremd. Het zijn vaak deze vaders die er niet zijn als het niet goed gaat met hun kinderen op school of in de wijken. Het zijn hun vrouwen die geïsoleerd thuis blijven omdat de mannen bang zijn ze kwijt te raken. De mannen zijn vaak terug te vinden in de wijken die reeds zwakker zijn en waar veel interventies ingezet worden. Vaak zien we deze interventies niet slagen omdat er geen betrokkenheid is van bewonersgroepen. De activering van deze groepen is essentieel in de vooruitgang van hun omgeving en de wijk.

1.3 Doel Man on the move

Het hoofddoel is:

Het bereiken van geïsoleerde mannen om hun bewust te maken van hun geïsoleerde positie en ze vervolgens terug in de eigen kracht te zetten zodat ze weer betrokken zijn bij hun gezin en ze hun plaats weer gaan vinden in de samenleving.

Met de interventie Man on the move hebben we verschillende doelen voor ogen.

Dit hoofddoel is verdeeld over de volgende subdoelen:

- Het bereiken/ vinden van mannen die in een sociaal isolement verkeren of dreigen hierin terecht te komen
- De eigen identiteit versterken door nieuwe deelidentiteiten te (her)ontdekken en ontwikkelen.
- De deelnemers aan het project ruimte en plaats bieden om twijfel, knelpunten, uitdagingen over emancipatie en participatie te bespreken en aan te pakken

- Het bijdragen aan de emancipatie van mannen en het doorbreken van traditionele rolpatronen binnen gezinnen.
- Informeren van mannen in Rotterdam over emancipatie en participatie
- Bevorderen van inzichten bij mannen ten aanzien van mogelijkheden en kansen om volwaardig gezinslid, gemeenschapslid te zijn.
- De deelnemers aan het project faciliteren om naast inzichten ook te werken aan het eigen maken van vaardigheden om volwaardig te participeren.
- De deelnemers begeleiden en ondersteunen om een breder netwerk op te bouwen en te onderhouden om structureel te werken aan aansluiting met de samenleving.
- Het binden van mannen aan verschillende participatie trajecten

We hebben veel subdoelen beschreven bij de interventie omdat we gezien hebben dat deze mannen veel essentiële stappen te zetten hebben voordat ze geactiveerd kunnen worden of kunnen gaan participeren in eigen gezin en wijk.

1.4 De mannen

De interventie richt zich op mannen vanaf 16 jaar tot ongeveer 70 jaar. De interventie is beste in te zetten voor de groep mannen in de leeftijd van 30 tot 55 jaar. Het gaat hierbij om mannen die in sociaal isolement verkeren of die het risico lopen in een sociaal isolement te geraken. We hebben het hierbij over mannen die op dit moment niet participeren in de samenleving. Naast de mannen hebben we ons ook bewust ingezet voor twee groepen vanaf 16 jaar. Zij staan nog aan het begin van hun carrière/relatie en daarbij is het mogelijk preventief op deze groep in te zetten zodat de kans dat zij afglijden naar een sociaal isolement verkleind zal worden.

Het zijn over het algemeen mannen die leven in wijken met een lage sociaal economische score, wat de noodzaak voor de interventie vergroot maar ook het bereiken van de doelgroep moeilijker maakt. De mannen zijn vaak onderdeel van een sociale groep/structuur die dezelfde verschijnselen vertoont waardoor het moeilijk is om de mannen te motiveren. Dit zal dan ook een aandachtspunt blijven gedurende het gehele traject.

Met onze pilot hebben we ingezet op mannen van Marokkaanse, Turkse, Kaapverdiaanse, Afghaanse en Somalische afkomst. De interventie sluit door zijn tailormade opzet goed aan bij verschillende groepen geïsoleerde mannen.

De kwetsbaarheid van de doelgroep maakt dat gedurende het traject vaak geen grote stappen gezet worden, bijvoorbeeld richting arbeidsparticipatie, maar de stappen die deze mannen zetten zijn essentieel voor hun zelf maar ook voor hun directe omgeving.

De geïsoleerdheid van de mannen maakt ook dat de werving binnen dit traject van groot belang is. Het zijn mannen die niet uit eigen beweging deel zullen nemen aan trajecten of naar bijeenkomsten zullen komen. Dit houdt in dat de interventie zich moet verplaatsen naar de locaties waar de mannen overdag hun tijd doorbrengen. We hebben het dan bijvoorbeeld over Theehuizen, Moskeeën, zelforganisaties, dominohuizen enz. Hiermee zijn we er zeker van dat de juiste groepen bereikt worden. De locaties zijn vaak etnisch/religieus georganiseerd waardoor de doelgroep op dat gebied vrij homogeen is. Het is wel goed om binnen de groep verschillende leeftijden vertegenwoordigd te hebben. Zo heb je mannen die op verschillende fases in hun leven zijn en die elkaar daarin kunnen aanvullen en adviseren. Hiermee zet je al een stuk van hun eigen kracht in en creëer je verschillende rollen binnen de groep die daarmee rolmodellen voor elkaar worden (de opa met levenservaring, de vader met veel kinderen, de man die al lang in de wijk woont).

Om deze groepen te kunnen bereiken is het erg belangrijk om goed contact en samenwerking op te bouwen met intermediairen als de zelforganisaties, sleutelfiguren en de moskeeën. Deze mensen hebben een belangrijke rol in het tailormade maken van de interventie voor de doelgroep en het motiveren van de mannen gedurende het traject.

1.5 Aan de slag met Man on the move

De interventie is gebaseerd op een coalitie van een professionele/vrijwilligersorganisatie met de doelgroep. Het PBR is een professionele organisatie uit Rotterdam die zich inzet voor het ontwikkelen van methodieken

die bijdragen aan het bevorderen van participatie en burgerschappen van bewoners die op dit gebied nog een extra zetje nodig hebben.

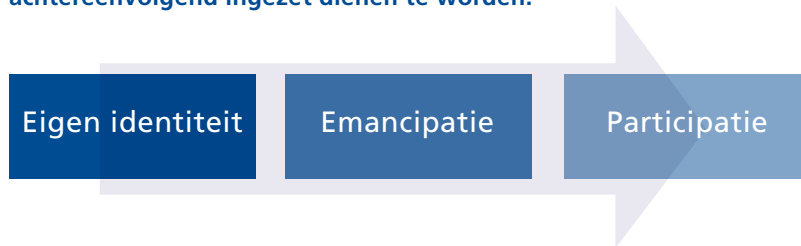
Het PBR beschikt over een netwerk van trainers, coaches en sleutelfiguren in verschillende steden. Dit netwerk zetten we in om de meest kwetsbare doelgroepen in kaart te brengen en te inventariseren welke knelpunten leven. Deze interventie vraagt inzicht in het gebied waar u werkt en de bewoners van de wijk. Het vraagt een goede analyse van de wijk om te bepalen waar geïsoleerde mannen bij elkaar komen. Vervolgens is het van groot belang om contacten op te bouwen met de groep en de sleutelfiguren die betrokken zijn bij de groep. Het hele traject zal namelijk in nauwe afstemming plaatsvinden.

Cultuursensitief werken en inzicht in zaken als mannelijkheidscoderingen zijn noodzakelijk om aan te slag gaan met geïsoleerde groepen. De enige manier om mannen te activeren is om dat vanuit hun eigen perspectief en kracht te doen.

De interventie heeft verschillende resultaten die niet van invloed zijn op de mannen maar ook op hun omgeving. Zo kan het bijvoorbeeld wenselijk zijn om deze interventie in te zetten in een wijk waar sprake is van veel jongerenoverlast en weinig betrokkenheid van ouders.

2. Man on the move, de interventie

In dit hoofdstuk zullen we de interventie verder uitwerken en toelichten. De interventie bestaat uit verschillende fases die achtereenvolgend ingezet dienen te worden.

Terug in de eigen kracht zetten

2.1 Het vinden en werven van de deelnemers

Zoals in het vorige hoofdstuk omschreven bevindt de doelgroep zich vaak in een sociaal isolement en hebben ze een zeer beperkt sociaal netwerk. Om je in te kunnen zetten voor deze doelgroep moeten ze gevonden en gelokaliseerd worden. In deze eerste fase van het project is het belangrijk de doelgroep te inventariseren en in kaart te brengen. Een sociale kaart van het gebied moet opgezocht worden en het is belangrijk om de wijk in te trekken en zelf te ervaren waar de mannen bij elkaar komen en welke sleutelfiguren bij de groepen betrokken zijn.

Met de sleutelfiguren wordt verder gesproken om een nog beter beeld te krijgen van de groepen en hun knelpunten. Het is belangrijk dat de sleutelfiguren zich bewust zijn van de doelen van het traject en dat met hun gekeken wordt hoe dit goed aan te sluiten bij hun mannen. De betrokkenheid van de sleutelfiguren is erg belangrijk omdat zij een motiverende en coachende rol hebben naar de doelgroep gedurende het traject. Ze zijn een volwaardig partner voor de uitvoerders.

Vervolgens zullen informatieve bijeenkomsten georganiseerd worden bij de mannengroepen waarbij het thema geïntroduceerd wordt en er met de mannen gesproken wordt over wat ze ervaren rondom de thema's. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd op verschillende vindplaatsen zoals koffiehuisen, zelforganisaties en moskeeën. De gespreksleider gaat met de mannen in gesprek over emancipatie, hun sociale netwerk, betrokkenheid thuis (als eerste stap richting de maatschappelijke participatie), hun rol binnen het gezin en participatie.

Dit gebeurt in de vorm van dialogen, gecombineerd met workshops over denken in kansen, simulaties en rolmodellen. Tevens zullen we motivatie gesprekken organiseren om de mannen te kunnen overtuigen over het belang van emancipatie. Tijdens deze bijeenkomsten krijgen de mannen de ruimte om hun mening te geven en uit te leggen hoe zij kijken naar de emancipatie binnen hun eigen omgeving en wat zij in toekomst kunnen gaan ondernemen.

Na de reeks bijeenkomsten volgen gesprekken met de sleutelfiguren waarin we een selectie maken van de groepen waar we mee aan de slag gaan.

In deze fase is het belangrijk gespreksleiders te betrekken vanuit de zelfde culturele afkomst als de doelgroep. Deze zijn in staat om vanuit de zelfde leefwereld als de mannen de thema's aan te kaarten de mannen te betrekken bij de dialoog.

Doelstelling van deze fase is: het bereiken en werven van de deelnemers. In deze fase wordt al ingezet op het krijgen van zicht op wat de deelnemers zien als knelpunten, wensen en uitdagingen en oplossingen om te participeren.

2.2 Eigen identiteit

Binnen deze fase zal een reeks bijeenkomsten georganiseerd worden met de geselecteerde mannengroepen. Dit worden de eerste bijeenkomsten van het echte traject.

De bijeenkomsten worden georganiseerd in overeenstemming met de betrokken sleutelfiguren op momenten dat de mannen aanwezig zijn op de betreffende locatie.

Tijdens deze bijeenkomsten zal de identiteit van de mannen centraal staan. Het is van belang om met dit thema van start te gaan omdat mannen vanuit deze doelgroep vaak onzeker zijn en gedemotiveerd zijn. Ze hebben enige afstand genomen van hun dagelijks leven en vinden het erg moeilijk om daarover te praten en daarmee aan de slag te gaan.

Het is echter belangrijk dat zij eerst stilstaan bij zichzelf, bij wat zij verwachten van het leven en wat zij zouden willen veranderen. Onze ervaring is dat dit moeilijke vragen zijn waarop niet gelijk een antwoord te verwachten is maar het zijn wel vragen waar de participanten over moeten nadenken. In het project willen we inzetten op het geven van ruimte om deze vragen te onderzoeken en onder begeleiding het proces hiertoe stimuleren.

Hierin wordt voorzien door het inschakelen van een deskundige trainer. De trainer zal verschillende werkvormen gebruiken om de mannen te begeleiden in het met elkaar in gesprek gaan over hun verwachtingen en het beeld wat zij hebben van hun leven. Hierin is tevens aandacht voor wat

zij mee hebben gekregen vanuit hun cultuur of familie en wat voor invloed dit heeft op hun eigen identiteit. Ook wordt gekeken naar hun toekomst. Waar staan ze nu in het leven, waarom zijn ze wel of niet actief en wat willen ze graag gaan doen. De persoonlijke ontwikkeling en het zelfbewust worden van de mannen staat centraal.

De meeste groepen zullen voor dit thema meer dan één bijeenkomst nodig hebben en dan moet die tijd ook genomen worden. Om stappen te kunnen zetten in het proces van emancipatie en participatie is het noodzakelijk dat de mannen zich bewust zijn van hoe ze nu in het leven staan en hoe ze hun leven ervaren.

De doelstelling van deze fase is: Het bevorderen van het (her)vinden en versterken van een positieve eigen identiteit. We gaan terug naar de basis van de persoon. Deze zal eerst helder moeten zijn voor ze verder kunnen gaan participeren in de samenleving.

2.3 Emancipatie & participatie

De derde fase van het project staat in het teken van emancipatie. Voor de groepen mannen worden één of twee bijeenkomsten georganiseerd rondom emancipatie. Hoeveel bijeenkomsten nodig zijn is afhankelijk van de groep en het groepsproces. Ook hier moet de tijd genomen worden om het thema goed te behandelen.

De mannen onderzoeken het thema emancipatie en krijgen kaders aangeboden om het concept emancipatie te ontleden en vorm te geven voor zichzelf. Emancipatie wordt vaak ervaren als een proces om de vrouw boven de man te plaatsen en roept weerstanden op. Het benaderen van emancipatie als een concept dat óók voor mannen voordelen heeft en welke dat dan zijn staat hier centraal. De ontwikkelingen in de samenleving en de veranderde verhoudingen binnen de maatschappij en hun gezin zullen centraal staan. Er wordt gekeken naar de invloed die dit heeft op hun leven en wat zij daarvan vinden. De mannen zullen kijken naar hun rol binnen het gezin en de opvoeding. Ook zal gekeken worden naar hun participatie en hun verwachtingen hierbij.

Participatie als thema komt binnen alle fases van het project terug. Het thema wordt opgebouwd en zal uiteindelijk leiden tot het helder krijgen van de verwachtingen die mannen hebben rondom hun positie. Hoe willen ze in hun gezin staan, hoe zien ze hun rol in hun omgeving en wat denken ze bij te kunnen dragen aan de samenleving. Deze verwachtingen worden door de trainers omgezet in een praktisch programma wat in de volgende fase tot uitvoer komt.

In deze fase van het project zijn de bijeenkomsten gericht op het formuleren van mogelijkheden en wat er voor nodig is om deze te realiseren. Met inzet van de methode: denken in kansen wordt gefocust op kansen om de emancipatie te bevorderen. Uiteraard is het benoemen van belemmeringen wel aan de orde om te onderzoeken welke knelpunten en problemen men ervaart.

De mannen krijgen naast informatie over ontwikkelingen ook handvaten aangereikt waarmee ze actiever aan de slag kunnen gaan met hun rol binnen het gezin. Tevens worden de mannen in contact gebracht met maatschappelijke organisaties die bezig zijn met emancipatie waar zij actief kunnen deelnemen of activiteiten bij kunnen wonen. Doordat de mannen meer betrokken raken bij hun gezin groeit hun zelfvertrouwen als vader/opvoeder / partner en hierdoor krijgt hun identiteit als vader ook een boost, wat weer een bijdrage levert aan hun positieve identiteitsontwikkeling.

Het doel van deze fase van het traject is: Het bijdragen aan de emancipatie van mannen en het doorbreken van traditionele rolpatronen binnen gezinnen. Dit thema wordt zowel bij de mannen als de jongeren aan de orde gesteld omdat we zien dat jongeren vaak al een uitgesproken toekomstbeeld hebben van hun gezin en hoe ze kinderen gaan opvoeden. Ze hebben al een voorstelling van hoe de rollen later binnen hun relatie verdeeld worden en wat voor verwachtingen ze van hun partner hebben. Er zullen bijeenkomsten voor de verschillende leeftijdscategorieën georganiseerd worden.

2.4 Maatschappelijke participatie

In de eerdere fasen van dit project is iedere keer aandacht geweest voor de participatie van mannen. Er is gekeken naar wat ze willen, wat ze verwachten van participatie en waarom het van belang is om actief te participeren.

Tijdens deze fase van het project staat de participatie centraal. Met de mannen is gesproken over hoe ze in hun leven willen staan en wat daarvoor nodig is. In deze laatste actieve fase gaan stappen gezet worden richting de gewenste situatie. De mannen gaan zich actiever opstellen in hun gezin en gaan onder begeleiding van de sleutelfiguren en de project-medewerkers aan de slag met hun gezin en hun kinderen.

De projectbegeleiders gaan met de mannen op zoek naar plekken in hun omgeving waar ze kunnen participeren. Deze plekken moeten aansluiten bij de behoefte van de mannen om zich te ontwikkelen. Het is ook goed om de mannen op verschillende plaatsen stage te laten lopen om er achter te komen wat bij hun past. De mannen hebben geen

ervaring met participeren dus dit vraagt goede begeleiding en begrip vanuit de ontvangende organisaties. Ook kunnen de mannen aan de slag met nieuwe initiatieven om een bijdrage te leveren aan hun wijk.

De mannen gaan in groepjes aan de slag bij verschillende instellingen als: scholen, zorginstellingen, buurthuizen en sportverenigingen. Er wordt gekeken welk traject het beste past bij welke man. Er wordt een aanbod op maat samengesteld. De deelnemers worden gecoacht en er zullen regelmatig terugkom bijeenkomsten zijn om van elkaars ervaringen te leren en nieuwe netwerken voor elkaar open te stellen.

De mannen zullen minimaal 4 keer een dagdeel kennismaken met het vrijwilligerswerk en krijgen tijdens deze dagdelen informatie over het doen van vrijwilligerswerk, opleidingen, re-integratie en werkmogelijkheden.

Er moet hier vooral gezocht worden in het praktisch inzetten van de mannen als: klusjesman in een zorginstelling, activiteiten bijwonen op school of in het buurthuis of kinderen begeleiden bij de sportvereniging.

Het werk moet passen bij de mannen en wat zij kunnen omdat het in deze fase belangrijk is om aan de mannen te laten zien dat zij met hun kwaliteiten iets te bieden hebben aan de samenleving. Dit draagt weer bij aan de positieve identiteitsontwikkeling van de mannen.

Doordat de trajecten laten aansluiten bij de wensen van de mannen zal de motivatie om actief aan de slag te gaan stijgen. De mannen komen onder de mensen, beginnen een netwerk op te bouwen, zien wat er te doen is in hun buurt en krijgen weer zin om actief te worden. Dit zal actief bijdragen aan het uit het sociale isolement halen van de mannen.

De doelstelling van deze fase is: Het bevorderen van de participatie van mannen aan de samenleving.

2.5 Binden

Tijdens de participatie fase wordt al intensief aandacht besteed aan de zorg dat de mannen op de voor hun juiste plek terecht komen. Dit is van groot belang omdat de mannen gebonden moeten worden aan hun vrijwilligers-

plaats. Voor de mannen die zich niet op hun plaats voelen zal een andere vrijwilligersplek gezocht worden. Extra aandacht en inzet moet besteed worden aan het toe leiden van mannen naar opleiding en of andere trajecten. Met name de jongere mannen uit het project zullen gemotiveerd worden om zich te oriënteren op opleiding of werk.

Doelstelling van de fase is: Het binden van mannen aan verschillende participatie trajecten

Het creëren van blijvende veranderingen staat centraal tijdens alle fasen van het project. De manier waarop het project wordt opgezet met de op elkaar volgende fasen zorgt dat de veranderingen verankert worden bij de mannen. Door de begeleiding gedurende het traject wordt de verandering gevoeld en beloofd door positieve ervaringen. De begeleiding vanuit de projectorganisatie moet er op gericht zijn om signaleren van deelnemers vroeg op te pakken en ze bespreekbaar te maken en gezamenlijk actie op te ondernemen. Deze aanpak blijkt uit andere projecten zeer werkbaar te zijn om een blijvende verandering te bewerkstelligen in het bewustzijn en manier van kijken naar zichzelf, bij de deelnemers even als hun rol binnen het gezinsstelsel en de manier waarop zij deelnemen aan de samenleving.

2.6 De kracht van de uitvoerders

Man on the move is een interventie die van zijn uitvoerders een grote inzet verwacht. Doordat de interventie zich richt op een kwetsbare doelgroep die niet gewend is om deel te nemen aan activiteiten en interventies is goede coaching en begeleiding van groot belang. Een intensieve samenwerking met sleutelfiguren en zelforganisaties is hierbij essentieel.

Deze investering levert ook veel op. Gedurende het traject wordt een intensieve band opgebouwd met de deelnemers, je maakt kennis met de kracht maar ook de knelpunten van de doelgroep vanuit hun visie. Het leert je hoe het aanbod wat staat in de wijken wel/niet aansluit bij de behoeften en het biedt vele openingen om de doelgroep te betrekken bij andere trajecten in de wijk.

Het is van belang om trainers in te zetten die voldoende bekend zijn met de doelgroep. Doordat het een traject is waarin mensen zich open gaan stellen is het opbouwen van een vertrouwelijke sfeer van groot belang. De trainer/coach speelt daarin een zeer belangrijke rol.

Een goede bekendheid met de wijk en een netwerk aan samenwerkingspartners is ook zeer wenselijk om het succes van het traject te vergroten. Doel van het traject is om de mannen actief te gaan laten participeren in hun omgeving en wijk. Hiervoor is het nodig om goed inzicht te hebben in waar de mannen zouden kunnen participeren en daar reeds contacten te hebben.

Een cultuursensitieve houding is noodzakelijk voor de betrokkenen bij het traject. Het traject richt zich met name op het terug in hun kracht zetten van de mannen, dit vraagt een open houding van de betrokkenen om de kracht van de mannen te zien en te versterken, vanuit hun perspectief. Voor organisaties die met deze elementen (nog) niet bekend zijn is het wenselijk contact op te nemen met een expertise centrum in hun stad waar trainingen cultuursensitief werken en intervisie op dit terrein geboden wordt.

2.7 Randvoorwaarden

De belangrijkste randvoorwaarde van de interventie is dat het traject maatwerk moet zijn wat in samenwerking met de sleutelfiguren en de zelforganisatie vorm gegeven moet worden.

De interventie moet op locatie van de mannen aangeboden worden. Deze doelgroep neemt niet uit zichzelf deel aan bijeenkomsten, door de bijeenkomsten naar hun te brengen, worden ze onderdeel van de bijeenkomst en wordt hun interesse gewekt.

De kwaliteitsbewaking gedurende het traject vindt plaats aan de hand van de verhalen en ervaringen van de mannen, een formele evaluatie via formulieren sluit niet aan bij de doelgroep en geeft ook geen goede weergave. De evaluatie zal mondeling plaats vinden en op basis van de ervaringen van de trainers en coaches.

Het traject vraagt ook een kostenplaatje om uitvoering mogelijk te maken. Deze kosten zullen verschillen per stad/wijk en betrokken partners.

Kosten waar aan gedacht moeten worden zijn:

- Een ervaren trainer voor de inhoudelijke bijeenkomsten
- Een projectmedewerker
- Kosten voor de participatie als: reiskosten,
- locatie; gedurende het traject
- coaching en begeleidingsgesprekken;
- materialen; cursusmappen, pennen, papier, whiteboard, koffie/thee

3. Geïsoleerde mannen

Er is nog weinig onderzoek verricht naar geïsoleerde mannen en dan met name onder de allochtone doelgroep.

We zien veel onderzoeken naar de positie van vrouwen en hun emancipatieproces. Binnen deze onderzoeken zien we wel steeds vaker naar voren komen dat de positie van de mannen mee genomen moet worden in het emancipatieproces van de vrouw. De man wordt hierin vaak gezien als een belemmerende factor. En zo komt het ook vaak terug in het beleid, zie het landelijk emancipatiebeleid.

Meer kansen voor vrouwen:

Sinds jaar en dag richten activiteiten voor de emancipatie van vrouwen zich op vrouwen. Dat lijkt logisch, maar tegelijkertijd is ook duidelijk dat de emancipatie van vrouwen belemmerd wordt door traditionele opvattingen van mannen. Meisjes en vrouwen uit etnische minderheden geven steeds indringender aan dat hierdoor spanningen ontstaan in opvoeding, huwelijk en gezin. Om de emancipatie van vrouwen uit etnische minderheden niet in gevaar te brengen vindt het kabinet het belangrijk dat ook jongens en mannen uit etnische minderheden zich emanciperen.

Wil verschoor van Movisie schrijft hierover; "Niet-westerse, laagopgeleide mannen hebben vaak een achterstand op hun vrouwen. Ze hebben vaak geen werk (meer) en zijn niet maatschappelijk actief. Daardoor raken ze hoe langer meer geïsoleerd van de maatschappij. Ondertussen ontwikkelen hun vrouwen zich wel. Bijvoorbeeld door cursussen te doen en bijscholing te volgen. Voor mannen lijken er maar weinig van dit soort activiteiten te zijn. Zij blijven achter in hun ontwikkeling en remmen daardoor de emancipatie van hun vrouwen en dochters. Ook uit onderzoek komt dit naar voren. Voor de positie van de man zelf, vanuit de man zelf is nog weinig aandacht.

3.1 Vinden en binden

Twee studentes van de HvA - Minor International Social Work and Community Development hebben in juni 2011 een onderzoek gedaan naar de positie van geïsoleerde allochtone mannen: Vinden en binden, niet westerse allochtone mannen. In hun zoektocht hebben ze gezien dat de knelpunten van mannen erkent worden:

Het gedrag van niet-westerse allochtone oudere mannen wordt ontleend aan de rol en de positie die ze vervullen als man in het traditionele levenspatroon: ze staan aan het hoofd van het gezin en ze zijn hier verantwoordelijk voor. Het is belangrijk dat ze hun gezin en familie kunnen onderhouden, ze bekleden daarom ook een hogere positie dan hun echtgenotes. Doordat ze een hogere status genieten vertegenwoordigen ze hun gezin naar buiten. Dit levenspatroon biedt hen een bepaalde zekerheid en zelfvertrouwen. Maar, de positie van de eerste generatie allochtone mannen is instabiel: hun kinderen stijgen boven hen uit en hun vrouwen emanciperen beter in de samenleving en geven te kennen buitenshuis actief te willen worden. Daarnaast worden de mannen geconfronteerd met werkloosheid, verslechtering van hun gezondheid, verharding van de maatschappij en verslechtering van de sfeer (vooral ten gevolge van het negatieve beeld ten aanzien van de islam in de maatschappij).

Dit alles heeft tot gevolg dat de allochtone mannen zich steeds meer terugtrekken in hun eigen wereld waardoor ze het contact met de samenleving dreigen te verliezen.

Ze keren zich af van de maatschappij, zien voor zichzelf geen toekomst meer, zijn in gedachten meer bij hun 'thuisland', zijn onzeker en ongelukkig, voelen zich onmachtig en verbitterd. De leefwereld van de mannen wordt erg klein, hun kennissenkring bestaat vooral uit mensen uit hun directe omgeving die ook net zo verwijderd raken van de westerse cultuur.

Het gevaar bestaat ook dat ze deze gevoelens geuit worden aan hun kinderen die vervolgens een grote kans lopen om beïnvloed te worden door het

negativisme dat de vader uitdraagt. De roep om verandering en aanpassing wordt steeds groter voor deze mannen en om mee te kunnen komen moeten ze de uitdaging van empowerment aangaan.

We zien in de laatste jaren gelukkig steeds meer aandacht voor de mannen en zien projecten ontstaan die zich inzetten voor deze mannen. In de kennisbank van Movisie zijn enkele van deze terug te vinden.

3.2 Man 2.0

In 2010 heeft het Oranje fonds het programma man 2.0 opgezet. Met dit programma hebben ze gekozen om in te zetten op het ontwikkelen van interventies specifiek gericht op mannen en hun ontwikkeling.

Het gaat er volgens hun niet alleen om het bevorderen van maatschappelijke participatie door (vrijwilligers)werk maar ook om emancipatie door het ontwikkelen van bewustzijn over de eigen rol als man en de rol van mannelijkheid in het eigen functioneren. Emancipatie richtte zich in het verleden voornamelijk op vrouwen en hun rolpatroon, tegenwoordig is er steeds meer aandacht voor het rolpatroon van mannen en voor mannelijkheid.

Doelen van het programma

- 1) het bevorderen van maatschappelijke participatie
- 2) het bevorderen van emancipatie in de zin van doorbreking van traditionele rolpatronen en normen binnen relatie, gezin en familie
- 3) het stimuleren van reflectie op eigen identiteitsbeleving/zelfbeeld/gedrag van mannen met als doel persoonlijke ontwikkeling en zelfbewustzijn/bewustwording

Man 2.0 is een stimuleringsprogramma dat op meerdere locaties in het land bijdraagt aan de emancipatie en participatie van sociaal geïsoleerde mannen. Man 2.0 is tevens een ontwikkelingsprogramma. De nadruk ligt op het identificeren van methoden die de eerste fase van mannenemancipatie tot een succes maken: het bereiken van de doelgroep en het binden aan het initiatief. Een belangrijk doel van het Man 2.0 programma is kennis- en methodiekontwikkeling binnen dit thema.

Vanaf de start van Man 2.0 is een extern uitgevoerd onderzoek uitgevoerd, gericht op de deelnemende projecten. Het onderzoek focust op activiteiten, werkwijzen, methoden en communicatiestrategieën die zich richten op benaderen en vasthouden van mannen en de resultaten van de deelnemende projecten. Dit om kennis en methodieken ten behoeve van mannenemancipatie te bevorderen.

Man on the move is een van de initiatieven die binnen dit programma vorm hebben gekregen en zal met de andere methodieken en het onderzoek bijdragen aan meer bekendheid over geïsoleerde mannen en hun emancipatie proces.

3.3 De visie achter Man on the move

Met de interventie Man on the move is ingezet op emancipatie en participatie vanuit de visie van de mannen. Dit is terug te zien in het werken vanuit de eigen identiteit van de mannen. Hoe zij in het leven staan en willen staan vormt de basis voor het traject. We realiseren ons dat hoe zij in het leven staan van grote invloed is op hun omgeving maar nemen dit niet als basis voor de inhoud van het traject. Een intrinsieke verandering kan alleen dan plaatsvinden bij de mannen wanneer zij zich bewust zijn van hun eigen identiteit en de deelidentiteiten die invloed hebben op hun leven.

Het hebben van inzicht in en begrip voor de situatie van deze mannen is daarbij van groot belang. Onze visie is bepaald vanuit vele gesprekken en dialogen met de mannen en sleutelfiguren die werken met de mannen. We zien veel trajecten ontstaan vanuit de emancipatie visie van vrouwen en dit leidt vaak tot uitval en trajecten die niet aansluiten bij de genderspecifieke kenmerken van mannen emancipatie.

Om interventies als deze te laten werken is dit inzicht noodzakelijk. Ook de mannelijkheidcoderingen kunnen ondersteunend zijn aan het vormen van de visie:

Mannelijkheidscoderingen

- 1 'Een betaalde baan is voor mij het belangrijkste in mijn leven'
- 2 'Ik ben handelings- en prestatiegericht, ik hou van competitie en wil me bewijzen en onderscheiden van anderen'
- 3 'Ik hoor de kost te verdienen voor mijzelf en voor degenen die van mij afhankelijk zijn'
- 4 'Ik concurrer: ik moet eigenlijk beter, sneller, sterker en efficiënter zijn dan anderen'
- 5 'Ik ben zelfstandig, onafhankelijk en kan eigenlijk alles'
- 6 'Ik heb geen hulp nodig'
- 7 'Ik heb mezelf onder controle, ik ben niet bang en huil niet'
- 8 'Ik ben agressief, laat niet over mij heen lopen en weet me te beheersen, ik ben rationeel en zelfverzekerd'
- 9 'Ik hoor degenen die van mij afhankelijk zijn te beschermen en hun problemen op te lossen'
- 10 'Ik ben geen slachtoffer'
- 11 'Ik ervaar intimiteit vooral via seksualiteit'
- 12 'Ik moet seksueel presteren en voor nageslacht zorgen'

Deze coderingen helpen het denken vanuit de visie van de mannen en ondersteunen het krijgen van inzicht in de identiteit en verwachtingen die mannen van zichzelf hebben. Dit inzicht is noodzakelijk om succes te behalen met de interventie.

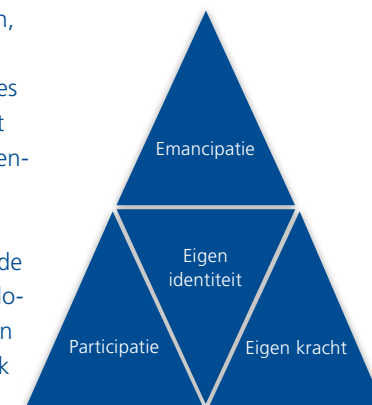
3.4 Waar ligt het succes van Man 2.0

De kracht van Man 2.0 zit in het bereiken en betrekken van de doelgroep. Doordat gewerkt wordt met een programma wat met de sleutelfiguren op maat gemaakt is voor de specifieke groep mannen wat met betrokken trainers aangeboden wordt op de locaties waar de mannen bij elkaar komen, maakt dat het werkt. Al de genoemde elementen zijn daarin belangrijk. Als een van de elementen niet te realiseren is dan zal het succes van de interventie aanzienlijk terug lopen.

Gedurende de bijeenkomsten merken we vaak dat er geen consistentie zit in de groep deelnemers. De doelgroep is niet gewend aan trajecten en bijeenkomsten en dus zullen mensen er niet altijd zijn, laat binnen komen en mogelijk vroeg weg gaan. Het is belangrijk te investeren in het binden van

de deelnemers aan de bijeenkomsten maar het is noodzakelijk te werken met een trainer die flexibel omgaat met de deelnemers die nog niet zover zijn dat ze een heel traject consequent kunnen volgen. Deze mannen moeten daar nog inkomen op hun manier en dat moet ook mogelijk zijn.

Ook zijn de locaties niet altijd geschikt voor trainingen, bijvoorbeeld theehuizen, maar ook dit vraagt om flexibiliteit van de aanbieder want dit zijn wel de locaties waar de mannen bereikt worden die het meeste baat zullen hebben bij de interventie. Maak met de trainer en de sleutelfiguren een programma wat past binnen de locatie en stem dit ook goed af met de locatie. Zoek ook naar een vorm van beloning voor de locatie zodat zij hun deuren open doen voor deze trajecten want ook zij zijn dat niet altijd gewend.

Als aan al deze elementen voldaan is zien we een kwetsbare doelgroep opleven in eigen kracht en actief worden in hun omgeving. De werkzame elementen in de interventie liggen op het gebied van:

4. Man on the move in Rotterdam

In de jaren 2010 tot en met 2013 zijn we in Rotterdam aan de slag gegaan met verschillende mannengroepen.

We hebben gekeken welke wijken in Rotterdam een lage sociale binding kennen en een lage ses (sociale economische score) hebben. Voor de pilot hebben we ons gericht op de wijken Noord, Delfshaven, Hillesluis en Feijenoord. Binnen deze wijken hebben we in kaart gebracht waar overdag mannen groepen bij elkaar komen die niet actief zijn in de samenleving. Deze groepen hebben we gevonden via wijkonderzoek en gesprekken met sleutelfiguren uit de wijken.

Het eerste traject hebben we uitgevoerd bij 8 groepen:

- Hillesluis:** Turkse groep binnen de moskee
Marokkaanse groep bij inloop locatie ouderen
Somalische groep bij een zelforganisatie
- Feijenoord:** Turkse groep in een theehuis
Marokkaanse jongeren in een koffiehuis
- Noord:** Kaapverdiaanse groep bij een zelforganisatie
Afghaanse groep via een zelforganisatie
- Delfshaven:** Marokkaanse groep bij een zelforganisatie

Met iedere groep zijn heldere afspraken gemaakt over het gebruik van de locatie, de betrokkenheid van de sleutelfiguren en de inhoud van de bijeenkomsten.

In de eerste twee fases van het project hebben we in Rotterdam het E-team ingezet. Het E-team is een team van 15 toonaangevende, kleurrijke mannen met verschillende culturele achtergrond die als emancipatie-ambassadeurs optreden in Rotterdam.

Het E-team zet zich in voor: het bevorderen en het versterken van het emancipatieproces van zowel mannen als vrouwen ten einde een gelijkwaardige positie op te bouwen. Het bespreekbaar maken van de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. en het uitwisselen van ervaringen en kennis met andere instellingen

Met haar activiteiten richt het E-team zich op alle mannen in Rotterdam. De mannen zetten zich in voor het bespreekbaar maken van onderwerpen als rolverdeling thuis, genderopvoeding, gelijkwaardigheid, motivering van de mannen om actief te participeren en emancipatie op bij diverse (groeps-) bijeenkomsten.

Deze mannen zijn afkomstig vanuit dezelfde culturele achtergrond als onze doelgroep en ze hebben met hun dialogen de mannen gemotiveerd om te gaan werken aan hun eigen kracht en emancipatie.

In de volgende fase is een professionele trainer aan de slag gegaan met de mannen om hun bewust te maken van hun eigen identiteit. Om de mannen weer te leren kijken naar hun realiteit en ze bewust te maken van het feit dat zij hun realiteit kunnen veranderen als ze dat willen. Ze hebben gekeken naar hun rol als man, als vader en als onderdeel van de samenleving. Gedurende het traject zagen we de betrokkenheid bij de mannen groeien en met dat de mannen zagen dat de veranderingen die zij door maakten invloed hadden om hun omgeving zagen we ze groeien in hun kracht. De mannen gingen samen met de projectleider en de sleutelfiguren op zoek naar mogelijkheden om te participeren. Ook hebben verschillende mannen zelf initiatieven ondernomen in hun wijk. Zo hebben mannen in Feijenoord afspraken gemaakt met het ziekenhuis in hun buurt om op bezoek te gaan bij mensen die weinig bezoek ontvangen.

Na afloop van het traject hebben we bij alle mannen veranderingen gezien in hun houding. De verandering bij de ene man waren groter dan bij de andere man maar iedereen heeft stappen gezet. Vaders zijn naar de scholen van hun kinderen gegaan en zijn betrokken geraakt bij de sport van hun kinderen. Mannen zijn aangesloten bij buurtvaders of bij wijk-feesten in hun wijk.

Een aantal mannen geeft een verslagen indruk. Ze voelen onmacht, ontkenning, schaamte en veel verdriet. Ze zijn niet meer in staat om voor hun gezin te zorgen, ze hebben geen werk en participeren niet meer. Een aantal mannen geven te kennen dat ze het gevoel hebben een groot deel van hun leven te hebben verloren en dat ze gefaald hebben. De aanwezige vaders waren zich zeer bewust van hun geringe bijdrage en rol als opvoeder. Een beeld waar ze zelf van schrikken, een beeld waar ze zich voor schamen. Vaders geven toe dat hun rol als opvoeder steeds vaker achter blijft, maar dat het ook onacceptabel is om de schuld steeds op anderen te schuiven, zoals de rest van de samenleving. Ze voelen zich aangetast in hun positie als man, als vader, de problemen stapelen zich op, hun omgeving verwacht dat zij het oplossen, maar hoe? De mannen trekken zich terug in het theehuis, waar ze niet veroordeeld worden en de problemen even niet lijken te bestaan.

